

EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 14.9.2012
COM(2012) 497 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Spodbujanje in usmerjanje mednarodnega sodelovanja EU na področju raziskav in
inovacij: strateški pristop**

(Besedilo velja za EGP)

{SWD(2012) 258 final}

SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ

Spodbujanje in usmerjanje mednarodnega sodelovanja EU na področju raziskav in inovacij: strateški pristop

(Besedilo velja za EGP)

1. SVET, KI SE SPREMINJA

Evropska unija je na področju raziskav in inovacij vodilna na svetu, saj prispeva 24 % svetovnih odhodkov za raziskave, 32 % najvplivnejših publikacij in 32 % vlog za prijavo patenta, pri čemer ima le 7 % svetovne populacije¹.

V zadnjem desetletju pa so se razmere močno spremenile. Do nedavnega so na področju raziskav in inovacij prednjačile Evropska unija, ZDA in Japonska. Medtem ko gospodarstva v vzponu še naprej izboljšujejo sisteme raziskav in inovacij, nastaja sistem z več središči, v katerem imajo države, kot so Brazilija, Kitajska, Indija in Južna Koreja vse večji vpliv. Delež držav BRICS pri svetovnih odhodkih za raziskave in razvoj se je med letoma 2000 in 2009 podvojil. Tudi Unija ima jasen interes, da njene sosednje države razvijejo zmogljivosti za raziskave in inovacije.

Raziskave in inovacije so po svetu vse bolj povezane, k čemur pripomorejo hitro razvijajoče se informacijske in komunikacijske tehnologije. Povečuje se število mednarodnih publikacij s soavtorji pa tudi mobilnost raziskovalcev. Raziskovalne organizacije ustanavljajo urade v tujini in podjetja se odločajo za naložbe zunaj svojih matičnih držav, zlasti v gospodarstvih v vzponu.

Pomembni spodbujevalci raziskav in inovacij so svetovni izzivi. Naš planet ima omejene vire, za katere je treba skrbeti trajnostno. Državne meje ne zaustavijo podnebnih sprememb in nalezljivih bolezni. Po vsem svetu je treba zagotoviti zanesljivo preskrbo s hrano. Unija mora okrepiti svoj dialog z mednarodnimi partnerji, da bi vzpostavila kritično maso za reševanje navedenih izzivov.

Ker se več raziskav in inovacij izvaja v tretjih državah², bo Unija potrebovala dostop do tega znanja. Da bi Unija ostala eden izmed glavnih akterjev v svetovnem merilu, mora promovirati svojo podobo privlačne lokacije za izvajanje raziskav in inovacij ter mora biti uspešna pri svetovnem tekmovanju za privabljanje talentov, obenem pa ohranjati lastne gospodarske interese, npr. glede zaščite intelektualne lastnine.

Z začetkom veljavnosti Pogodbe o Evropski uniji (PEU) in Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) se je spremenila institucionalna struktura za ukrepanje Unije na mednarodnem prizorišču. Visoki predstavnik Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko skupaj s podpredsednikom Komisije zagotavlja usklajeno zunanje delovanje Unije. Visokemu predstavniku zagotavlja pomoč Evropska služba za zunanje delovanje (*European External Action Service* – EEAS). Ker spadajo raziskave v vzporedno pristojnost, morajo Unija in države članice zagotoviti, da so njihove dejavnosti in s tem tudi politike med seboj usklajene.

¹ Več informacij je na voljo v priloženem delovnem dokumentu Komisije.

² V tem sporočilu „tretja država“ pomeni državo, ki ni država članica in ni pridružena okvirnim programom za raziskave, razen kadar je drugače navedeno.

Zaradi spreminjajočih se razmer, obvez na podlagi Unije inovacij³, okvirnega programa za evropski raziskovalni prostor⁴ (ERA) in priporočil vmesne ocene 7. okvirnega programa (7OP)⁵ Komisija predlaga strateški pristop, s katerim bi spodbujali in usmerjali dejavnosti mednarodnega sodelovanja Unije na področju raziskav in inovacij, predvsem kot pripravo na izvajanje programa Obzorje 2020⁶.

2. OCENA STANJA

Evropa ima bogate izkušnje pri spodbujanju čezmejnega sodelovanja pri raziskavah. Evropska organizacija za jedrske raziskave (CERN), ustanovljena leta 1954, je raziskovalno središče odličnosti in največji laboratorij za fiziko delcev na svetu, ki privablja najboljše znanstvenike.

Pogodbi od leta 1986 izrecno opredeljujeta sodelovanje s tretjimi državami kot ključno dejavnost raziskovalne politike Unije. Dejavnosti mednarodnega sodelovanja so bile razvite na podlagi PDEU in Pogodbe Euratom. Tretjim državam je bilo postopoma omogočeno sodelovanje pri okvirnih programih, podpora mednarodnemu sodelovanju pa je bila v celoti vključena v 7OP (vključno Euratom 7OP). Tretje države lahko sodelujejo tudi pri Evropskem inštitutu za inovacije in tehnologijo (EIT). Tako 6 % udeležencev pri 7OP prihaja iz tretjih držav.

Dosežen je bil napredek pri optimizaciji obsega in področja dejavnosti mednarodnega sodelovanja. Na primer:

- *Partnerstvo med evropskimi državami in državami v razvoju za klinične raziskave* (EDCTP) je partnerstvo med 14 državami članicami, Švico, Norveško in državami podsaharske Afrike, ki se ukvarja z raziskavami na področju bolezni HIV/AIDS, tuberkulozo in malarijo;
- države članice Euratoma, Kitajska, Indija, Japonska, Rusija, Južna Koreja in ZDA so združile prizadevanja v okviru projekta *ITER* (ob podpori sporazuma o širšem pristopu, sklenjenega med Euratomom in Japonsko), da bi dokazale, da je jedrska fuzija uresničljiv prihodnji vir energije;
- *ukrepi Marie Curie* imajo močno mednarodno razsežnost; udeleženci, ki sodelujejo pri teh ukrepih, prihajajo iz 80 različnih držav;
- *Skupno raziskovalno središče* Komisije sodeluje z mednarodnimi partnerji pri najrazličnejših vprašanjih;
- Unija prispeva tudi veliko finančnih sredstev (deloma prek instrumentov za razvojno sodelovanje) za omrežje *GEANT*, ki povezuje raziskovalna in izobraževalna omrežja po vsem svetu;
- Unija skupaj s 13 drugimi državami podpira *Human Frontier Science Programme*, da bi financirala mednarodno sodelovanje pri temeljnih raziskavah.

Ta napredek je sicer dobrodošel, vendar v mnogih primerih ni dovolj kritične mase, poleg tega strategija, ki spodbuja razvoj ukrepov, ni vedno jasna. To je bila ena od sklepnih ugotovitev vmesne ocene 7OP, v kateri je bilo navedeno, da je treba „okrepiti dejavnosti mednarodnega sodelovanja“ s poudarkom „na sodelovanju s partnerji zunaj Evrope ob enakovrednih pogojih ter v programih in dejavnostih močnega skupnega interesa“. V istem

³ COM(2010) 546

⁴ COM(2012) 392

⁵ http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=fp7

⁶ COM(2011) 809

poročilu je bil priporočen „*usklajen strateški razvoj*“ politike Unije za mednarodno sodelovanje na področju raziskav in inovacij.

3. CILJI MEDNARODNEGA SODELOVANJA

Mednarodno sodelovanje na področju raziskav in inovacij je del širših politik Unije, kar je razvidno iz strategije Europa 2020⁷, saj podpira naslednje cilje:

- (a) **izboljšanje odličnosti in privlačnosti Unije pri raziskavah in inovacijah kot tudi njene gospodarske in industrijske konkurenčnosti** z omogočanjem situacij, ki prinašajo koristi za vse, in sodelovanjem na osnovi vzajemnih koristi, omogočanjem dostopa do zunanjih virov znanja, privabljanjem talentov in naložb v Unijo, olajševanjem dostopa do novih in na novo nastajajočih trgov ter omogočanjem dogovora glede skupnih praks za izvajanje raziskav in izkoriščanje rezultatov;
- (b) **reševanje svetovnih družbenih izzivov** s hitrejšim razvojem in uvajanjem učinkovitih rešitev ter optimizacijo uporabe raziskovalnih infrastruktur in
- (c) **podpiranje zunanjih politik Unije** s tesnim usklajevanjem s politiko širitve, sosedsko politiko, trgovinsko politiko, skupno zunanjo in varnostno politiko, politiko človekoljubne pomoči in razvoja ter z vključitvijo raziskav in inovacij v obsežni sveženj zunanjih ukrepov.

Pri „**znanstveni diplomaciji**“ bo mednarodno sodelovanje pri raziskavah in inovacijah uporabljeno kot sredstvo „mehke moči“ in mehanizem za izboljšanje odnosov s ključnimi državami in regijami. Dobri mednarodni odnosi pa lahko v zameno olajšajo učinkovito sodelovanje pri raziskavah in inovacijah.

V tem sporočilu je predlagano, da se dejavnosti mednarodnega sodelovanja Unije na področju raziskav in inovacij spodbudijo in usmerijo, tako da se uporabi dvojni pristop **odprtosti**, ki ga dopolnjujejo **ciljne dejavnosti mednarodnega sodelovanja**, razvite na podlagi skupnega interesa in vzajemnih koristi, optimalnega obsega in področja uporabe, partnerstva ter sinergije.

4. SPODBUJANJE IN USMERJANJE DEJAVNOSTI MEDNARODNEGA SODELOVANJA

4.1. Odprtost mednarodnega sodelovanja

Unija bo še naprej sodelovala z državami in regijami z vsega sveta. To bo raziskovalcem in inovatorjem Unije omogočalo, da bodo s partnerji po svetu sodelovali glede na potrebe zainteresiranih strani:

- pri programu Obzorje 2020 bodo lahko sodelovali udeleženci z vsega sveta⁸;
- Evropski raziskovalni svet in ukrepi Marie Skłodowska - Curie bodo v celoti osnovani na pobudah raziskovalcev in pri njih bodo lahko sodelovali raziskovalci iz tretjih držav;
- dejavnost raziskovalnih infrastruktur bo imela poseben poudarek na mednarodnem sodelovanju; komponenta, ki zadeva e-infrastrukture, ima inherentno mednarodno razsežnost, saj podpira sodelovanje prek digitalnih sredstev;

⁷ COM(2010) 2020

⁸ COM(2011) 810, člen 6(1)

- vendar vsi udeleženci iz tretjih držav ne bodo samodejno upravičeni do financiranja⁹; seznam držav, upravičenih do samodejnega financiranja, bo omejen, tako da bo veljavno merilo za izbor, ki temelji izključno na bruto nacionalnem dohodku na prebivalca, dopolnjeno z dodatnim merilom, ki bo temeljilo na skupnem bruto domačem proizvodu, s čimer bodo izključene države nad določenim pragom; razlog za to je, da so nekatere države že dosegle kritično maso, potrebno za vzajemno sodelovanje z Unijo; podobno kot pri industrijsko razvitih državah je financiranje udeležencev iz teh držav možno v izjemnih primerih;
- bolj omejujoč pristop k samodejnemu financiranju bo uravnotežen z večjimi prizadevanji za lažje financiranje udeležencev prek njihovih nacionalnih kanalov;
- Unija bo še naprej spodbujala vzajemen dostop do programov tretjih držav; predlogi iz programa Obzorje 2020 omogočajo omejitev geografskega območja razpisov, npr. kadar pogoji za sodelovanje pravnih oseb iz držav članic pri programih tretjih držav veljajo za škodljive za interese Unije ali kadar ni mogoče zagotoviti zadostnih varnostnih zagotovil¹⁰;
- podpora za COST in EUREKA bo evropska omrežja raziskovalcev spodbujala k sodelovanju s partnerji iz tretjih držav.

4.2. Ciljne dejavnosti mednarodnega sodelovanja

Da bi Unija lahko čim bolj povečala učinek mednarodnih dejavnosti na področju raziskav in inovacij ter obenem preprečila drago drobljenje prizadevanj, mora odprtost programa Obzorje 2020 dopolniti s ciljnim ukrepi, da bi zagotovila optimalen obseg in področje uporabe.

4.2.1. Določitev področij za mednarodno sodelovanje

Program Obzorje 2020 usmerja financiranje raziskav in inovacij s strani Unije na omejeno število družbenih izzivov ter omogočitvenih in industrijskih tehnologij.

Pri pripravi delovnih programov za izvajanje programa Obzorje 2020 (k čemur spada tudi program Euratom) bo mednarodno sodelovanje ključni vidik. Področja sodelovanja s tretjimi državami bodo sistematično in koherentno opredeljena na podlagi analize Unije glede na preostali svet v skladu z naslednjimi merili:

- zmogljivosti za raziskave in inovacije, vključno z naložbami, realizacijami (publikacijami, patenti, navedki, licencami), človeškimi viri in infrastrukturo;
- tveganja in možnosti za dostop do obstoječih, novih in na novo nastajajočih trgov ter njihove posledice za konkurenčnost Unije;
- prispevek k mednarodnim obvezam Unije, sprejetim v razvojnih ciljnih tisočletja, v razvojnem okviru za obdobje po letu 2015, na konferenci Rio+20, v okviru G-20 in v mednarodnih ciljnih sektorskih politik, ter
- obstoječe pravne in upravne ureditve med mednarodnimi partnerji in po potrebi državami članicami za sodelovanje, vključno z izkušnjami, pridobljenimi iz predhodnega sodelovanja.

Medtem ko so na voljo zadostne objektivne informacije, ki podpirajo analizo prvega merila, sta za druga merila potrebna kvalitativna ocena in presoja. Sistematično zbiranje informacij bo osnovni element strateškega pristopa, pri čemer bo v veliko pomoč zlasti novi observatorij

⁹ COM(2011) 810, člen 9

¹⁰ COM(2011) 810, člen 6(2) in (3) ter člen 8(5)

za raziskave in inovacije, ki ga razvija Komisija. Vključena bodo poglobljena posvetovanja z zainteresiranimi stranmi, vključno z industrijo.

Okrepljena inovacijska razsežnost bo vključevala vzpostavitev ustreznih okvirnih pogojev in enotnih pogojev delovanja, vključno z različnimi dejavnostmi, kot so zbiranje informacij, seznanjanje s politiko, izmenjava izkušenj, opredelitev dobrih praks, zagotavljanje informacij in pomoči kot tudi povezovanje akterjev na področju raziskav in inovacij ter podpora prilagajanju in uveljavljanju obstoječih tehnologij na novih trgih, v omejenih primerih pa tudi predstavitveni in pilotni projekti. Večji poudarek bo na dejavnostih pred komercializacijo in drugih dejavnostih, povezanih z inovacijami. V ta namen bo treba doseči ustrezno ravnotežje med sodelovanjem s tretjimi državami za skupno spodbujanje znanstvenega znanja in reševanje svetovnih izzivov na eni strani in varovanjem interesov podjetij v Uniji na drugi strani. V tem kontekstu bo zagotovljena poštena in pravična obravnava pravic intelektualne lastnine, da bi preprečili nenadzorovano izgubo strokovnega znanja in izkušenj Unije.

Na splošno so trdni okvirni pogoji, povezani z inovacijami, najpomembnejši dejavnik, ki Uniji omogoča učinkovito sodelovanje pri raziskavah in inovacijah na mednarodni ravni. Na primer odprava nekaterih trgovinskih ovir je še vedno osrednji vidik odnosa Unije s tretjimi državami¹¹.

4.2.2. *Razvoj večletnih načrtov za sodelovanje s ključnimi partnerskimi državami in regijami*

Na podlagi zgoraj navedenih meril bo opredelitev področij za ciljne ukrepe mednarodnega sodelovanja izhodišče strateškega pristopa. Prožna diferenciacija partnerskih držav in regij bo omogočila dodatne poudarke, zlasti pri preučevanju možnosti financiranja, ob upoštevanju, da lahko države spadajo v več kot eno skupino, odvisno od njihovih raziskovalnih in inovacijskih zmogljivosti. V predloge iz programa Obzorje 2020 so vključene naslednje skupine držav:

- **države Efte, države kandidatke EU in države, ki so del evropske sosedске politike**, kjer bo poudarek na spodbujanju integracije v evropski raziskovalni prostor ali usklajevanju z njim, vključno z možno priključitvijo držav programu Obzorje 2020; pri državah, ki so del evropske sosedске politike, bo to prispevalo k razvoju „skupnega prostora znanja in inovacij“, vključno z raziskovalnimi in inovacijskimi zmogljivostmi teh držav; sodelovanje bo potekalo ob tesnem usklajevanju z instrumenti politike širitve in sosedске politike, kot je bilo poudarjeno na nedavni konferenci o obnovljenem Evro-sredozemskem partnerstvu na področju raziskav in inovacij; za zadnje se pripravlja poseben ukrep nadaljnjega spremljanja;
- **industrijsko razvite države in gospodarstva v vzponu**, kjer bodo glavni cilji izboljšati konkurenčnost Unije, skupaj reševati svetovne izzive s skupnimi inovativnimi rešitvami in razviti omogočitvene tehnologije z dostopanjem do novih virov znanja; to bo zasebnemu sektorju Unije zagotovilo poslovne priložnosti in dostop do novih trgov; prisotna bo tudi močnejša inovacijska razsežnost, npr. prek Transatlantskega akcijskega partnerstva za inovacije ali Indo-evropskega partnerstva za raziskave in inovacije;
- **države v razvoju**, kjer bo poudarek na dopolnjevanju zunanjih politik in instrumentov Unije s sklepanjem partnerstev, zlasti med regijami, za prispevanje k trajnostnemu razvoju v teh regijah in reševanju izzivov, kot so zeleno gospodarstvo, ukrepi za boj proti podnebnim spremembam, boljše kmetijstvo, zanesljiva preskrba s hrano in zdravje; to vključuje podporo razvojnim ciljem tisočletja in ciljem, ki jih

¹¹ COM(2012) 70

bodo nasledili, okrepitev raziskav in inovacij za razvoj na podlagi povpraševanja ter dosego ciljev konference Rio+20, npr. prek prenosa podnebnih tehnologij.

Sistematična opredelitev možnosti bo skupaj z diferenciacijo po skupinah držav podpirala razvoj **večletnih načrtov za sodelovanje s ključnimi partnerskimi državami in regijami.**

5. INSTRUMENTI, KI USTREZAJO NAMENU

5.1. Dialog o politikah

Unija je sklenila sporazume o znanstvenem in tehničnem sodelovanju z 20 državami na podlagi PDEU in 15 državami na podlagi Pogodbe Euratom. Poleg tega sta znanost in tehnologija pogosto pomemben del širšega dialoga o politikah, npr. pri sporazumih o partnerstvu in sodelovanju ter drugih mednarodnih okvirnih sporazumih.

Sporazumi o znanstvenem in tehničnem sodelovanju bodo pomembno sredstvo za opredelitev in izvajanje večletnih načrtov. Po potrebi bodo preoblikovani v strateška dolgoročna partnerstva, kar vključuje dogovor o prednostnih nalogah, ki jih je treba obravnavati. Spodbujati morajo tudi pošteno in pravično obravnavo intelektualne lastnine in prenos znanja. Podoben pristop se bo izvajal na regionalni ravni, npr. pri partnerstvih s sredozemskimi državami, Združenjem držav jugovzhodne Azije ter afriškimi, latinskoameriškimi in karibskimi državami.

5.2. Zbiranje podatkov

Za izvajanje strateškega pristopa so potrebne objektivne informacije. Zato je treba več pozornosti nameniti zbiranju kvalitativnih in kvantitativnih informacij, kot so¹²:

- dejavnosti mednarodnega sodelovanja, ki jih financira Unija, in njihov učinek;
- politike in programi mednarodnega sodelovanja držav članic in pridruženih držav kot tudi prednosti in slabosti njihovih sistemov za raziskave in inovacije, pri čemer bodo države članice in pridružene države spodbujane, naj med seboj prek Strateškega foruma za mednarodno znanstveno in tehnološko sodelovanje (SFIC) izmenjujejo informacije, pridobljene prek nacionalnega evidentiranja;
- politike in programi tretjih držav za raziskave in inovacije, vključno z njihovo mednarodno komponento, kot tudi prednosti in slabosti njihovih sistemov;
- dejavnosti napovedovanja za opredelitev prihajajočih izzivov ter prihodnjih trgov in trendov.

K zbiranju informacij bodo prispevali delegacije Unije in znanstveni svetovalci, EEAS ter novi observatorij za raziskave in inovacije.

5.3. Instrumenti financiranja

Program Obzorje 2020 bo glavni instrument za izvajanje ukrepov mednarodnega sodelovanja Unije na področju raziskav in inovacij, financiranje pa bo po potrebi dopolnjeno s sredstvi iz nacionalnih proračunov.

Pri ciljnih dejavnostih, s katerimi se bodo izvajali večletni načrti, bodo uporabljeni naslednji instrumenti:

- raziskovalni in inovacijski projekti, pri katerih je udeležba subjektov iz tretjih držav potrebna in/ali upoštevana pri oceni;

¹² Več informacij je na voljo v priloženem delovnem dokumentu Komisije.

- prožnejše oblike sodelovanja, npr. povezovanje projektov, grozdov in/ali upravljalcev programov;
- skupne pobude, pri katerih sodelujejo Unija in mednarodni partnerji:
 - usklajeni razpisi: Unija in tretja država jih vzporedno objavita in ocenita;
 - skupni razpisi: Unija in tretja država jih skupaj objavita, ocenita, izbereta in financirata;
 - prispevki Unije za financiranje programov tretjih držav ali mednarodnih organizacij za kritje udeležbe subjektov Unije pri programih in
 - posebne pobude, za katere je potrebno skupno financiranje Unije, držav članic, pridruženih držav in/ali tretjih držav za zagotavljanje optimalnega obsega in področja uporabe in ki se izvajajo prek ERA-NET, člena 185 ali drugih instrumentov.

Predlogi iz programa Obzorje 2020 vključujejo določbe¹³ za usklajen razvoj in predstavitev medsektorskih dejavnosti, npr. mednarodnega sodelovanja. Komisija namerava te določbe upoštevati pri delovnem programu in strukturi komitologije programa Obzorje 2020.

5.4. Uskladitev z drugimi politikami in mednarodnimi forumi

5.4.1. Politike in instrumenti Unije

Dejavnosti mednarodnega sodelovanja na področju raziskav in inovacij bodo oblikovane ob tesnem usklajevanju z zunanjimi politikami in instrumenti Unije¹⁴. To bo zajemalo tudi vključitev raziskav in inovacij v prevladujočo usmeritev drugih politik z močno mednarodno razsežnostjo (npr. trgovinske politike, skupne zunanje in varnostne politike ter okoljske in energetske politike) ter izkoriščanje sinergij z mednarodnim sodelovanjem na področju visokega šolstva, predlaganim v okviru programa Erasmus za vse¹⁵. Razvoj večletnih načrtov za mednarodno sodelovanje pri raziskavah in inovacijah bi moral biti tesno usklajen s splošnimi zunanjimi strategijami držav in zunanjo razsežnostjo notranjih politik Unije.

Zunanje politike Unije bodo pripomogle h krepitvi raziskovalnih zmogljivosti v državah v procesu pristopa, državah v okviru sosedске politike in državah v razvoju. Financiranje raziskav in inovacij bo usmerjeno k odličnosti, s čimer bo pripomoglo k inovativnim rešitvam za izzive, s katerimi se spopadajo te države. S tem bo prispevalo k ciljem razvojnih politik Unije, npr. prek v prihodnost usmerjenih dejavnosti in družbeno-gospodarskih raziskav za opredelitev posebnih izzivov, vrhunskih raziskav in inovacij za razvoj rešitev, ki bi se lahko izvajale lokalno, ali zagotavljanja podpore za prilagoditev in prenos obstoječih tehnologij. To financiranje bo dopolnjeno s sredstvi Evropske investicijske banke in Evropske banke za obnovo in razvoj.

5.4.2. Mednarodne organizacije in večstranski forumi

Mednarodne organizacije in večstranski forumi imajo ključno vlogo pri reševanju svetovnih izzivov. Glavna naloga Odbora za politiko znanosti in tehnologije (*Committee on Science and Technology Policy*) in Globalnega znanstvenega foruma (*Global Science Forum*) Organizacije za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) je izboljšati upravljanje svetovnih dejavnosti na področju razvoja in inovacij. Združeni narodi in druge organizacije, npr. UNESCO, Medvladni odbor za podnebne spremembe, Okvirna konvencija Združenih narodov o spremembi podnebja, Medvladna platforma o biotski raznovrstnosti in ekosistemskih

¹³ Člen 13 uredbe o programu Obzorje 2020 in člen 5(6) posebnega programa

¹⁴ COM(2011) 865

¹⁵ COM(2011) 788

storitvah, Organizacija za prehrano in kmetijstvo in Svetovna zdravstvena organizacija, imajo ključno vlogo pri oblikovanju programov raziskav v svetovnem merilu.

Mednarodna agencija za energijo in Agencija za jedrsko energijo (v okviru OECD) ter Mednarodna agencija za atomsko energijo, Mednarodni forum četrte generacije in Mednarodna organizacija ITER spodbujajo mednarodno sodelovanje na področju jedrske energije. Na področju kmetijstva so dejavne svetovne in regionalne institucije, npr. Svetovalna skupina o mednarodnih kmetijskih raziskavah, Globalni forum za kmetijske raziskave in Forum za kmetijske raziskave v Afriki. Skupina Carnegie, ustanovljena pod okriljem G-8/G-20, je edinstven forum za razprave na visoki ravni glede vprašanj v zvezi z raziskavami in inovacijami.

Komisija namerava okrepiti sodelovanje z navedenimi organizacijami, da bi Uniji omogočila večji vpliv na njihove dejavnosti, zlasti kadar Unija zagotavlja velik delež finančnih sredstev, in da bi organizacijam omogočila večji vpliv pri oblikovanju programov Unije. V tem kontekstu bi morala Unija skušati zagotoviti, da je njena udeležba sorazmerna z odgovornostmi, ki so ji bile dodeljene s Pogodbama. Nadaljnji razvoj partnerstva z evropskimi medvladnimi pobudami (npr. EUREKA in COST) in organizacijami (npr. EIROForum¹⁶) bo prispeval k boljšemu usklajevanju in učinkovitejši uporabi evropskih virov.

6. SPODBUJANJE SKUPNIH NAČEL ZA IZVAJANJE MEDNARODNEGA SODELOVANJA

Na podlagi načel iz člena 21 PEU, ki Unijo usmerjajo pri zunanjem delovanju, ima Unija dobro izhodišče za vodilno vlogo pri spodbujanju skupnih načel za izvajanje mednarodnih dejavnosti na področju raziskav in inovacij, da bi ustvarila enotne pogoje delovanja, ki bi raziskovalce in inovatorje z vsega sveta spodbudili k medsebojnemu sodelovanju. Ta načela bodo obravnavala vidike, kot so odgovorne raziskave in inovacije, raziskovalna integriteta, medsebojni pregled predlogov, spodbujanje vloge žensk v znanosti in enakopravnost spolov pri raziskavah in inovacijah, raziskovalna kariera (na podlagi Evropske listine za raziskovalce in kodeksa ravnanja pri zaposlovanju raziskovalcev)¹⁷, poštena in pravična obravnava pravic intelektualne lastnine, prost dostop do javno financiranih raziskovalnih publikacij.

Korak naprej je bil storjen z ustanovitvijo Globalnega raziskovalnega sveta, foruma na prostovoljni osnovi, namenjenega izmenjavi najboljših praks in določitvi skupnih načel mednarodnega sodelovanja. Na ravni Unije in svetovni ravni potekajo še druge pobude. Skupina Carnegie si prizadeva za določitev skupnih načel za vzpostavitev obsežnih raziskovalnih infrastruktur. Glede prostega dostopa je Komisija leta 2007 sprejela sporočilo¹⁸, nedavno pa tudi nadaljevalno sporočilo in priporočilo¹⁹.

O teh vidikih se je obširno razpravljalo na mednarodni ravni, tako na dvostranskih kot tudi večstranskih forumih. Prizadevanja za prehod na prost dostop potekajo po vsem svetu, kar dokazujeta tudi spodbujanje prostega dostopa s strani Unesca²⁰ in izjava OECD o dostopu do podatkov iz javno financiranih raziskav²¹. Podobno izjava iz Singapurja o raziskovalni integriteti pomeni prvo mednarodno prizadevanje za spodbujanje razvoja globalnih politik, smernic in kodeksov ravnanja, ki bi pripomogli k večji integriteti raziskav²².

¹⁶ <http://www.eiroforum.org>

¹⁷ C(2005) 576 final

¹⁸ COM(2007) 56

¹⁹ COM(2012) 401 in C(2012) 4890

²⁰ http://www.unesco.org/new/en/media-services/single-view/news/open_access_to_scientific_information_policy_guidelines_for_open_access_released/

²¹ <http://www.oecd.org/dataoecd/9/61/38500813.pdf>

²² <http://www.singaporestatement.org/>

7. KREPITEV PARTNERSTEV Z DRŽAVAMI ČLANICAMI IN GLAVNIMI ZAJINTERESIRANIMI STRANMI

Dejavnosti Unije in držav članic na področju mednarodnega sodelovanja morajo biti med seboj usklajene in se dopolnjevati. Intenzivnejše in močnejše partnerstvo med Komisijo in državami članicami bo zato pomemben element strateškega pristopa.

Pomembno bo tudi razviti močnejšo in bolj sistematsko interakcijo med glavnimi zainteresiranimi stranmi na področju raziskav in inovacij. To bo vključevalo boljše usklajevanje s prednostnimi nalogami mednarodnega sodelovanja, ki so si jih zadali akterji (npr. industrija, univerze in raziskovalne organizacije), pa tudi s prednostnimi nalogami pobud za skupno načrtovanje programov, evropskih tehnoloških platform in evropskih inovacijskih partnerstev.

SFIC je dosegel napredek pri usklajevanju prednostnih nalog mednarodnega sodelovanja, ki so si jih zadale države članice (zlasti nacionalne in regionalne organizacije za financiranje), z razvojem pilotne pobude z Indijo in preučevanjem prednostnih nalog sodelovanja z ZDA in Kitajsko.

Ta prizadevanja je treba okrepiti, saj dejavnosti držav članic na področju mednarodnega sodelovanja še vedno določajo predvsem nacionalni interesi, namesto da bi Unija in države članice skupaj oblikovale prednostne naloge in strategije. Zato:

- bodo države članice vključene v opredelitev področij mednarodnega sodelovanja in oblikovanje večletnih načrtov;
- bodo Unija in države članice pri izvajanju teh načrtov skupaj pripravile strateške programe za raziskave in inovacije, države članice pa bodo imele pomembno vlogo pri njihovem izvajanju;
- bodo potekala nadaljnja prizadevanja za izpolnitev obveze iz Unije inovacij za oblikovanje skupnih smernic za sklenitev sporazumov s tretjimi državami glede vidikov, kot so znanstvene vize, pravice intelektualne lastnine, etična načela pri raziskavah, uvoz in izvoz znanstvenih vzorcev in opreme, vzajemnost in obdavčitev. Ta prizadevanja bodo morala temeljiti na smernicah evropskega raziskovalnega prostora (ERA) o upravljanju intelektualne lastnine, določenih v mednarodnih sporazumih o sodelovanju, ki jih je sprejela Skupina (ERA) za prenos znanja.

8. IZVAJANJE, UPRAVLJANJE, SPREMLJANJE IN OCENJEVANJE

8.1. Izvajanje in upravljanje

Izvajanje strategije bo tesno usklajeno z načrtovanjem programov iz programa Obzorje 2020, vključno s koherentno predstavitvijo večletnih načrtov v delovnih programih.

Medtem ko bosta razvoj in izvajanje večletnih načrtov za posamezne družbene izzive ter omogočitvene in industrijske tehnologije še naprej v pristojnosti zadevnih odborov, bo horizontalni programski odbor programa Obzorje 2020 zadolžen za usmerjanje, spremljanje in ocenjevanje celotnega pristopa k mednarodnemu sodelovanju. SFIC bo še naprej spodbujal večjo usklajenost politik držav članic in Unije.

Pozornost bo še naprej posvečena tudi sporočanju vrednosti mednarodnega sodelovanja pri raziskavah in inovacijah širši javnosti. Zaradi pozitivnih izkušenj z letom znanosti 2012, ki so ga organizirale EU in države ASEAN, Komisija predlaga, da se leto znanosti organizira vsaki dve leti, pri čemer se izmenično izbere partnerska država in regija.

8.2. Spremljanje in ocenjevanje

Komisija bo vsaki dve leti pripravila poročilo o izvajanju strategije. V poročilu bo predstavila oblikovanje in izvajanje večletnih načrtov. Ocenila bo napredek in učinek na podlagi seznama kazalnikov, navedenih v priloženem delovnem dokumentu služb Komisije. Prvo poročilo bo predloženo na začetku leta 2014.

9. SKLEPNA UGOTOVITEV

Za novi strateški pristop k mednarodnemu sodelovanju na področju raziskav in inovacij bo značilno naslednje:

- pri programu Obzorje 2020 bodo lahko brez omejitev sodelovali udeleženci iz tretjih držav, kar bo evropskim raziskovalcem omogočilo, da bodo lahko sodelovali z najboljšimi znanstveniki z vsega sveta;
- ciljne dejavnosti mednarodnega sodelovanja z obsegom in področjem, ki sta potrebna za doseg čim večjega učinka;
- razvoj večletnih načrtov za sodelovanje s ključnimi partnerskimi državami in regijami;
- krepitev partnerstva med Komisijo, državami članicami in ustreznimi zainteresiranimi stranmi;
- spodbujanje skupnih načel za izvajanje mednarodnega sodelovanja na področju raziskav in inovacij;
- krepitev vloge Unije v mednarodnih organizacijah in večstranskih forumih;
- izboljšanje izvajanja, upravljanja, spremljanja in ocenjevanja.